e-mail: v.horyn@tneu.edu.ua

Горин В.П., *к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ*

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДІВ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Horyn V.P., *Ph.D., Associate Professor of Department of Finance named after S.I. Yuriy, TNEU*

PROBLEMS OF ORGANIZING THE WORK OF SOCIAL INSURANCE FUNDS IN UKRAINE

У світовій практиці управлінськими структурами, відповідальними за акумуляцію, розподіл та використання страхових внесків є зазвичай публічні позабюджетні соціальні фонди. У багатьох розвинутих державах існує практика функціонування єдиного страхового фонду, з якого здійснюється фінансування соціальних виплат та послуг за усіма видами соціального страхування. Головні причини цього – бажання сконцентрувати ресурси соціального страхування у «руках» єдиного розпорядника, а також економія адміністративних витрат. В Україні функціонування соціального страхування забезпечує система фондів соціального страхування, яка в даний час об'єднує Пенсійний фонд України, Фонд соціального страхування на випадок безробіття та Фонд соціального страхування, створений шляхом об'єднання фондів соціального страхування, які здійснювали державне регулювання матеріального забезпечення на випадок тимчасової втрати працездатності, а також нещасного випадку на виробництві і професійного захворювання.

Консолідація фондів соціального страхування, зважаючи на наявність спільних ознак страхованого ризику – втрати доходу через непрацездатність, – виглядає цілком обґрунтованою. Разом з тим, таке об'єднання, яке мало бути здійснене з 1 січня 2015 р., у практичній площині постійно відкладається. Причиною цього є численні правові прорахунки, які ускладнюють процес інвентаризації та передачі майна від ліквідованих фондів до новостворюваної структури, не враховують структурні відмінності фондів тощо. Не зважаючи на це, у 2016 р. Міністерством юстиції України було зареєстровано Статут Фонду соціального страхування України, у зв'язку з чим Кабінетом Міністрів України були прийняті постанови про затвердження його бюджету на 2016 та 2017 рр. За відсутності Фонду соціально-

го страхування як реально існуючої інституційної одиниці, параметри його бюджету були визначені як сумарний обсяг бюджетів двох фондів соціального страхування, які в рамках реформи заплановано ліквідувати. Відтак, внаслідок непродуманості та поспішності прийняття рішень в рамках реформування управління системою соціального страхування, замість одного об'єднаного Фонду було утворено третій Фонд додатково до двох уже існуючих. Це дає підстави очікувати, що головна мета реформи – зменшення адміністративних витрат, не тільки не буде досягнута, але й навпаки, – спостерігатиметься їхнє розширення. Поряд з цим, має місце необґрунтоване ускладнення бюрократичних процедур акумуляції та розподілу фінансових ресурсів цих видів страхування, що формує сприятливе середовище для корупції.

Швидке нарощування адміністративних витрат є спільною проблемою для усіх фондів соціального страхування. Особливо високою питома вага витрат на управління є у соціальному страхуванні на випадок безробіття, що пояснюється тим, що поряд із здійсненням матеріальних виплат безробітним, значна частина коштів направляється на фінансування заходів щодо пошуку роботи, перенавчання чи підвищення рівня кваліфікації безробітних. Питання обґрунтованості фінансування адміністративних витрат за рахунок коштів від сплати страхових внесків є предметом дискусії серед науковців та практиків. Доволі поширена думка, що відшкодування управлінських витрат за рахунок страхових внесків порушує принцип взаємозв'язку між сплаченими коштами і страховими виплатами, а тому їх необхідно перенести на державний бюджет. На наш погляд, така пропозиція є слабко аргументованою. Процес страхування не може відбуватись сам по собі, проведення розрахунків страхових внесків, контроль за їхнім справлянням, врешті-решт, нарахування і виплата страхового відшкодування вимагають залучення трудових та інших ресурсів. Вважаємо, що покриття витрат, пов'язаних з організацією страхування невіддільне від самого страхування, а тому їхнє фінансування за рахунок страхових внесків цілком природне. Разом з тим, питання ефективності цих витрат, їх складу та динаміки може бути предметом дискутування.

Зокрема, одним із головних аргументів на користь високої питомої ваги управлінських витрат у соціальному страхуванні на випадок безробіття є те, що Державною службою зайнятості України проводиться робота з ведення обліку безробітних, пошуку роботи, перенавчання та підви-

щення кваліфікації тощо. Фактично, можна говорити про виконання цією неприбутковою інституцією функцій рекрутингового агентства. Між тим, в Україні успішно функціонують мережа Інтернет-агентств з працевлаштування, які на практичному досвіді довели свою ефективність як посередники між роботодавцями і безробітними громадянами. Враховуючи це, риторичним видається питання про доцільність витрачання значних коштів на функціонування структури Державної служби зайнятості, якщо її функції можуть виконувати ринкові структури.

Виходом з цієї ситуації є проведення кардинальної реформи цієї Служби, позбавлення її від функцій, які можуть успішно здійснюватись ринком та концентрація уваги на найважливіших завданнях – обліку безробітних громадян та прогнозуванні ринку праці з метою визначення найбільш затребуваних професій і, відповідно, взаємодії з навчальними закладами для коригування масштабів підготовки тих чи інших фахівців; виплаті матеріального забезпечення безробітним. За цією структурою доцільно також закріпити функцію координації діяльності мережі рекрутингових агентств з метою якнайповнішого охоплення безробітних пошуком можливих вакансій для працевлаштування. Для цього доцільно на законодавчому рівні закріпити норму про передачу баз даних безробітних осіб рекрутинговим агентствам і обмеження сфери повноважень Державної служби зайнятості контрольно-наглядовими функціями.

Не упускаючи важливості усіх розглянутих проблем, все ж доводиться визнати, що найважливішим чинником, що зумовлює недостатню ефективність соціального страхування у питанні підвищення суспільного добробуту є хаотичний, безсистемний характер політики його реформування. Для прикладу, наприкінці 2015 р. було анонсоване створення Національного агентства зайнятості, однак у 2016 р. воно так і не запрацювало. Реформою було передбачене переведення більшості послуг для безробітних у формат он-лайн сервісів, що мало суттєво скоротити строк пошуку роботи. Крім цього, було передбачене впровадження новацій для вирішення проблеми працевлаштування молоді, серед яких – обов'язкове стажування студентів за фахом та податкові пільги для роботодавців при співпраці з вузами.

У 2016 р. було презентовано кілька концепцій проведення пенсійної реформи, при цьому до кінця не зрозуміло, яка позиція держави щодо питання підвищення пенсійного віку, продовження трудової діяльності після

його настання, перегляду ставок єдиного соціального внеску, впровадження другого рівня пенсійної системи та інших важливих моментів. Відсутність консенсусу щодо ключових аспектів проведення реформ не тільки між суспільством та органами влади, але й в середині самого механізму державного управління соціальним страхуванням посилює скептичне ставлення громадян не лише до можливих результатів реформ, але й до самого факту їхнього проведення.

e-mail: office@tr.treasury.gov.ua

Городиська Г.Б., *головний казначей відділу обслуговування правоохоронних органів та силових структур Головного управління Державної казначейської служби України у Тернопільській обл.*

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ОБСЛУГОВУВАННЯ СИЛОВИХ СТРУКТУР

Horodyska H.B., *Chief Treasurer of the Service Department of Law Enforcement Agencies and Law Enforcement Agencies of the Main Administration of the State Treasury Service of Ukraine in Ternopil region*

FEATURES OF THE FINANCIAL CONTROL OF THE BODIES OF THE STATE TREASURY SERVICE OF UKRAINE IN THE PROCESS OF SERVICING THE POWER STRUCTURES

Як свідчить історія розвитку людської цивілізації, важливу роль у витрачанні бюджетних коштів відіграють видатки на забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки країни, функціонування державної влади й апарату управління. При цьому не суттєво, чи демократичні, чи тоталітарні режими приходили до влади, оскільки вказані видатки мають прерогативу над виконанням державою соціальної функції – наданням послуг у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту і соціального забезпечення.

Якщо взяти до уваги фінансування управлінської функції держави, то на сучасному етапі демократичних перетворень перед Україною постало